

Tartu linna 2021. aasta huvihariduse ja huvitegevuse kava

Sissejuhatus

Noorsootöö seaduse kohaselt määratakse riigieelarvest kooskõlas riigieelarve seadusega valdadele ja linnadele võimaluse korral täiendav toetus 7–19-aastaste noorte süsteemse ja juhendatud huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuse ja mitmekesisuse parandamiseks.

Noorsootöö seaduse § 15² p 1 kohaselt peab kohalik omavalitsus koostama huvihariduse ja huvitegevuse kava, mis peab sisaldama huvihariduses ja huvitegevuses osalevate noorte arvu, huvihariduses ja huvitegevuses osalemise võimalusi, kitsaskohti huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuses ja mitmekesisuses ning tegevusi kitsaskohtade lahendamiseks.

Kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus kinnitatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega "Tasandus- ja toetusfondi jaotus 2021. aastal". Vastu võetud korraldus avaldatakse Riigi Teatajas¹ eeldatavasti veebruaris 2021. aastal. Esialgse arvestuse² kohaselt on toetus Tartu linnale 2021. aastal 588 605 eurot³ ehk 10 802 eurot (1,8%) vähem kui 2020. aastal ja ligikaudu 40 eurot noore kohta. Koos 2020. aastast jäänud jäägiga 17 869 eurot on 2021. aastal huvihariduse ja huvitegevuse arendamiseks kasutatav summa kokku 606 474 eurot ehk 14,7% kogu linnavalitsuse eelarvest noorsootöö, sh huvihariduse ja huvitegevuse toetamiseks.

Huvihariduse ja huvitegevuse kava sisendid

Tartu linna huvihariduse ja huvitegevuse hetkeolukorra analüüsil ja sellest tuleneval 2021. aasta tegevuskava kokkupanekul olid aluseks järgmised allikad:

- Tartu linna 2017., 2018., 2019., 2020. aasta huvihariduse ja huvitegevuse kavad, nende aluseks olnud uuringud ning nende täitmise analüüs⁴;
- Tartu linna arengukava 2018-2025⁵ (värskeim versioon kinnitatud Tartu Linnavalikogus 4. detsembril 2020);
- Eesti Hariduse Infosüsteemi statistika ning Tartu Linnavalitsuse rahastusotsused Tartu koolide huvitegevuse ning Tartu huvikoolide kohta 2021. aastal;
- Kultuuriosakonna statistika linnavalitsuse poolt toetatud huvikoolide ja huvitegevuse ühingute tegevuses osalevatest Tartu noortest (01.11.2020 seisuga);
- Tartu linnavalitsuse kultuuri- ja haridusosakondade töörühma temaatilised arutelud;
- 2020. aasta eriolukorra ajal kahel korral (aprillis ja mais) läbi viidud uuringu „Erahuviharidus ja -tegevus eriolukorra ajal“ tulemused⁶.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/>

² S.o 04.01.2021 seisuga.

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/321022020001>

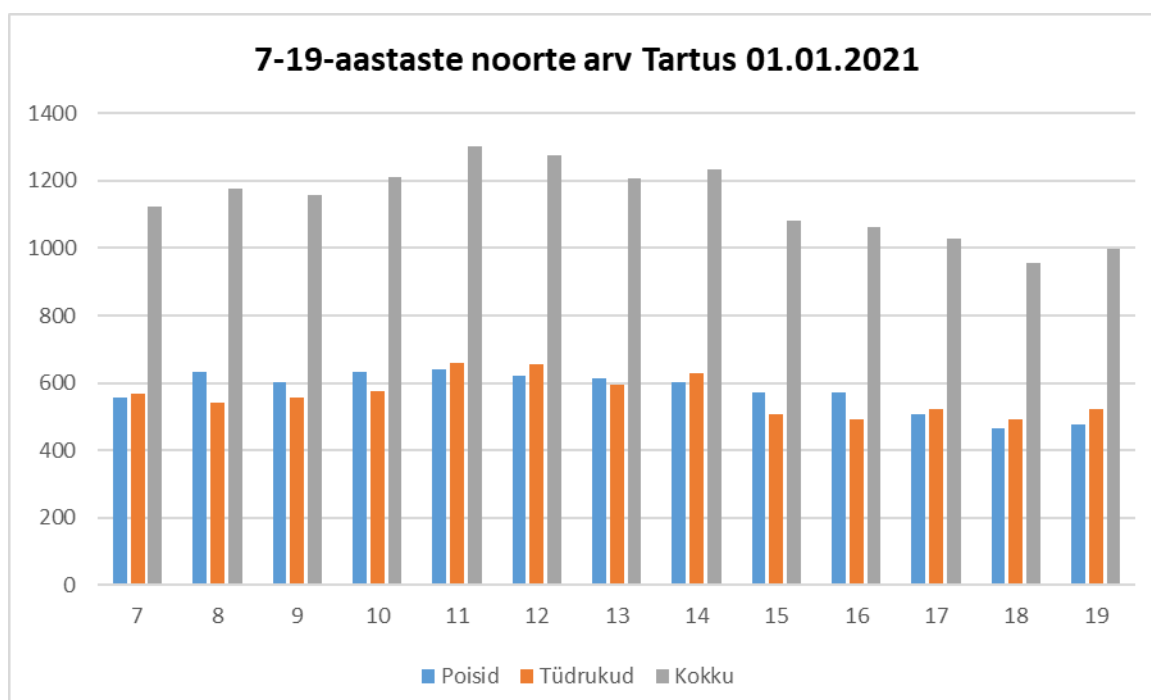
⁴ <http://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2017071100702>,
<http://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2018040200307>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2019031900269>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2020081100838>

⁵ <https://www.tartu.ee/et/arengukava2025>

⁶ Esimese vooru tulemuste kohta vt nt <https://tartu.ee/et/uudised/tartu-huviharidus-teeb-eriolukorras-digipooret>, II vooru tulemuste kohta vt nt <https://tartu.ee/et/uudised/tartu-erahuvihariduse-estvedajad-ei-loonud-eriolukorras-kaega>, koond Tartu Linnavalikogu hariduskomisjoni istungil 18.06.2020 <https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/gpunid/G2C8A209537168EFEC22585890020D535>.

Tartu noored

1. jaanuari 2021. aasta seisuga oli Tartu elanike registris 95 090 elanikku. Noorsootöö, sealhulgas huvihariduse ja huvitegevuse sihtrühmaks on Tartus põhiliselt 7-19-aastased koolinoored. Selles vanuses tartlasi oli 01.01.2021 seisuga kokku 14 808 (vt joonist). Kooliealiste noorte seas oli poiste ja tüdrukute arv Tartus sarnane (vastavalt 7491 ja 7317). Keskmiselt oli Tartus igas vanuses 1139 noort: 576 poissi ja 563 tüdrukut. Tartu koolinoorte arv on tervikuna tõusuteel.

Tartu noorsootöö alused

Tartu noorsootöö, sealhulgas huvihariduse ja huvitegevuse alusdokumentideks on arengustrateegia Tartu 2030⁷ ning Tartu linna arengukava 2018-2025. 2018. aastal alustati arengustrateegia "Visioon Tartu 2040" koostamisega, mis plaanikohaselt valmib 2021. aastal⁸.

Arengustrateegia Tartu 2030 sõnastab Tartu visiooni: [Tartu on tugevate, loovate ja õnnelike inimeste linn.](#)

Arengustrateegia eesmärk 20 sätestab: [Tartu on nooruselinn, kus noorel on igakülgset võimalused arenguks ja eneseteostuseks ning noorsootöö julgustab noort avastama, hoolima ja tegutsema.](#)

Tartu linna arengukavas 2018-2025 on eesmärgi saavutamiseks kavandatud rida tegevusi, sealhulgas:

⁷ <http://www.tartu.ee/et/tartu-linna-arengukavad#arengustrateegia>

⁸ <http://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/VOLO2018120600121>

- integreeritud õppe võimaldamine huvi-, kutse-, üld- ja kõrghariduses noorte kunsti- ja spordialase kompetentsi arendamiseks (nt integreeritud õppekavad, paralleelõppe rakendamine, erikallakuga klassid);
- formaalse ja mitteformaalse hariduse ning haridus- ja kultuuriasutuste süsteemse koostöö juurutamine lastele mitmekesisema õppe võimaldamiseks, sh loomeinimeste kaasamine õppetöösse;
- noorte omaalgatuslike kogukonda arendavate projektide toetamine;
- hariduslike erivajadustega noorte sihiteadlik kaasamine noorsootöösse;
- noortekeskuse teenuse tagamine Tartu linna erinevates piirkondades;
- huvihariduse ja huvitegevus mitmekesisuse ja kättesaadavuse tagamine;
- sihtgrupipõhise info tagamine Tartu kultuuri- ja spordielu ning noorsootöö kohta;
- noorte ja noorsootöö teemade integreerimine kaasava eelarve protsessi;
- noorsootöö valdkonna rahastusmeetmete arendamine mittetulundusühingute potentsiaali toetamiseks;
- noorte tööhõivet ja tööhõivevalmidust toetavate meetmete integreerimine ja rakendamine;
- kooli noorsootöö tugevdamine;
- mobiilse kontaktnoorsootöö teenuse arendamine ja sihtrühmale kättesaadavuse tagamine;
- noorsootöö kvaliteedihindamise meetodite rakendamine;
- noorsootöötajate töökorralduse tingimuste ühtlustamine ja noorsootöötajate ametikasvu toetamine;
- noortekeskuste ja huvikoolide ehitus, korrastus ja arendamine (sh koostöös erasektoriga).

Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileping Tartu linna juhtimiseks aastatel 2020-2021 toob noorsootöö valdkonnas esile järgmised sihiseaded⁹:

- Toetame õpilasühenduste vahelist koostööd ja kogemuste vahetust. Toetame noorte algatusi koolidemokraatia arendamisel.
- Otsime võimalusi Tartus õppivate, kuid siia mitte sissekirjutatud noorte kaasamiseks linna tegevustesse.
- Jätkame munitsipaalhuvikoolide õpetajate palga tõstmist eesmärgiga jõuda üldhariduskooli õpetaja miinimumpalga tasemeni.
- Analüüsime ja korrastame huvihariduse ja huvitegevuse pearahastuse süsteemi (sealhulgas era- ning munitsipaalhuvikoolide rahastusmudelit ja selle toimivust).
- Võimaldame investeringutoetust huvikoolidele.
- Kutsume ellu huvikoolide õpetajate arengustipendiumi.
- Aitame kaasa huvihariduse eelprofessionaalse õppesüsteemi loomisele.
- Näeme huviharidust haridusmaastiku täisväärtusliku osana ja toetame formaalse ja mitteformaalse õppe lõimumist.
- Toetame täiendavalt huvihariduse ja huvitegevuse pakkujaid, kes lähtuvad kaasava huvihariduse põhimõtetest ja integreerivad tegevustesse puuetega noori.
- Arendame edasi Tartu linna laste võimalusi huvihariduses osalemiseks, jätkame huviringides osalemise toetamist pearahasüsteemi kaudu. Tagame igale Tartu lapsele

⁹ <https://www.tartu.ee/et/koalitsioonileping>

linna toel vähemalt ühes huviringis osalemise. Tegutseme selle nimel, et laste huvihariduse kulud oleks võimalik täies mahus maha arvestada maksustatavast tulust.

- Jätkame mobiilse noorsootööga.
- Püüame noorsootöös luua inspireerivaid keskkondi noorte initsiatiivi suurendamiseks. Soodustame võrgustiku teket noorsootöö paremaks koordineerimiseks. Otsime võimalusi mitte töötavate ja mitte õppivate noorte kaasatuse suurendamiseks.

Ülevaade noorsootööst Tartus

Tartu noorsootöö institutsioonideks on huvikoolid, huvitegevuse ühingud ja noortekeskused. Tartu noorsootöö maastikul on lisaks rida projektipõhiselt tegutsevaid mittetulundusühinguid ning valdkonnapiire ületavaid algatusi. Huviringides osalemise võimalust pakuvad üldhariduskoolid ja kutsekool osana kooli noorsootööst. Vt statistilist lühiülevaadet kava lisast 1.

Huvikoolid

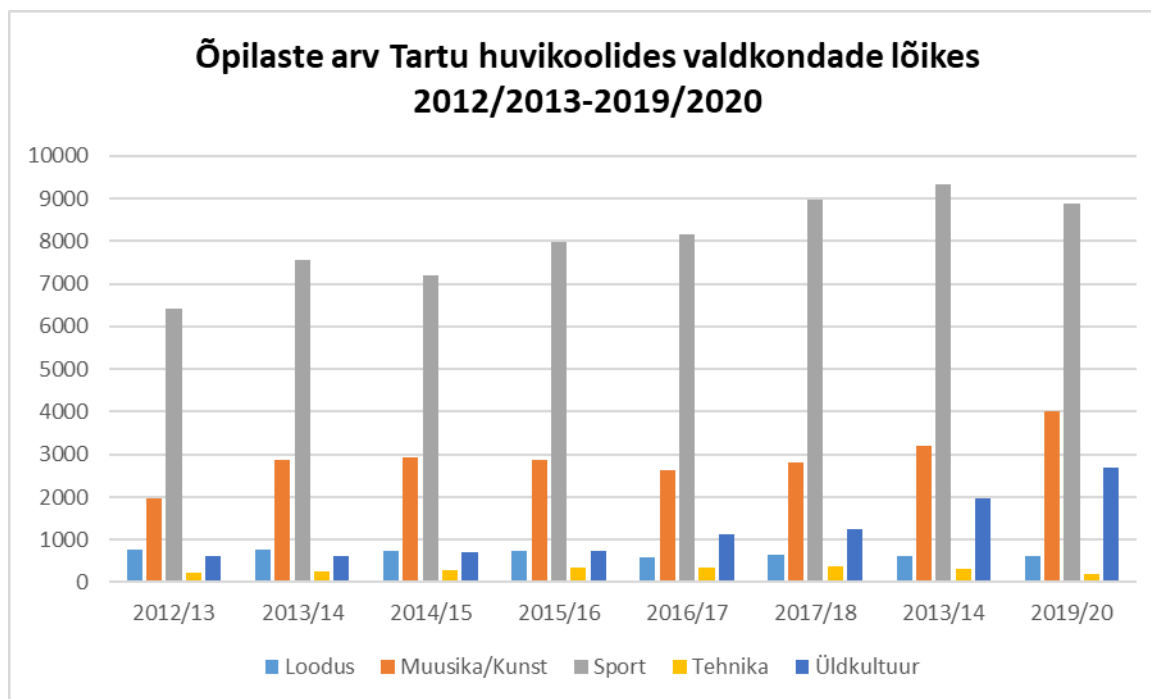
Tartus tegutseb 2020/2021. õppeaastal riikliku hariduse infosüsteemi EHIS¹⁰ andmetel 82 huvikooli, neist 78 on erahuvikoolid. Tartu huvikoolides on 2020/2021. õppeaastal kokku 13 705 õpilast, sh 11 783 noort¹¹, kellest 8387 on unikaalsed ja kellest omakorda 2616 (31,2%) õpib rohkem kui ühes huvikooli klassis, ringis või trennis. Seejuures tegeleb 23,8% huvihariduses osalevatest Tartu noortest kahe ja 5,8% kolme ning 1,6% lausa nelja kuni kaheksa erineva harrastusega. Viimastel aastatel on õpilaste arv Tartu huvikoolides tõusnud 3716 võrra: kui 2012/2013. õppeaastal oli Tartu huvikoolides 9989 õpilast, siis 2020/2021. õppeaastal 13 705 õpilast.

33 Tartu huvikooli tegutsevad spordi, 28 kaunite kunstide, sh etenduskunstide (näitekunst, tants, muusika), 3 loodus- ja täppisteaduste või tehnoloogia, 3 keele ning 15 mõnes muus valdkonnas või mitmes valdkonnas korraga.

Kõige rohkem õpilasi on spordikoolides: spordikoolides õppijate osakaal huvihariduses oli õppeaastatel 2012/2013-2018/2019 60,4-64,3% ning 2019/2020. õppeaastal 54,2%. Suurimat kasvu näitab huvihariduses osalejate arv aga üldkultuuri valdkonnas, kus see on tõusnud 608 õpilastelt 2012/13. õppeaastal 2685 õpilaseni 2019/20. õppeaastal (vt joonist). Seda trendi selgitab asjaolu, et üldkultuuri märgivad oma tegevusvaldkonnana mitme valdkonnaga tegelevad huvihariduse pakkujad.

¹⁰ <http://www.ehis.ee/>

¹¹ S.o 7-26-aastast.

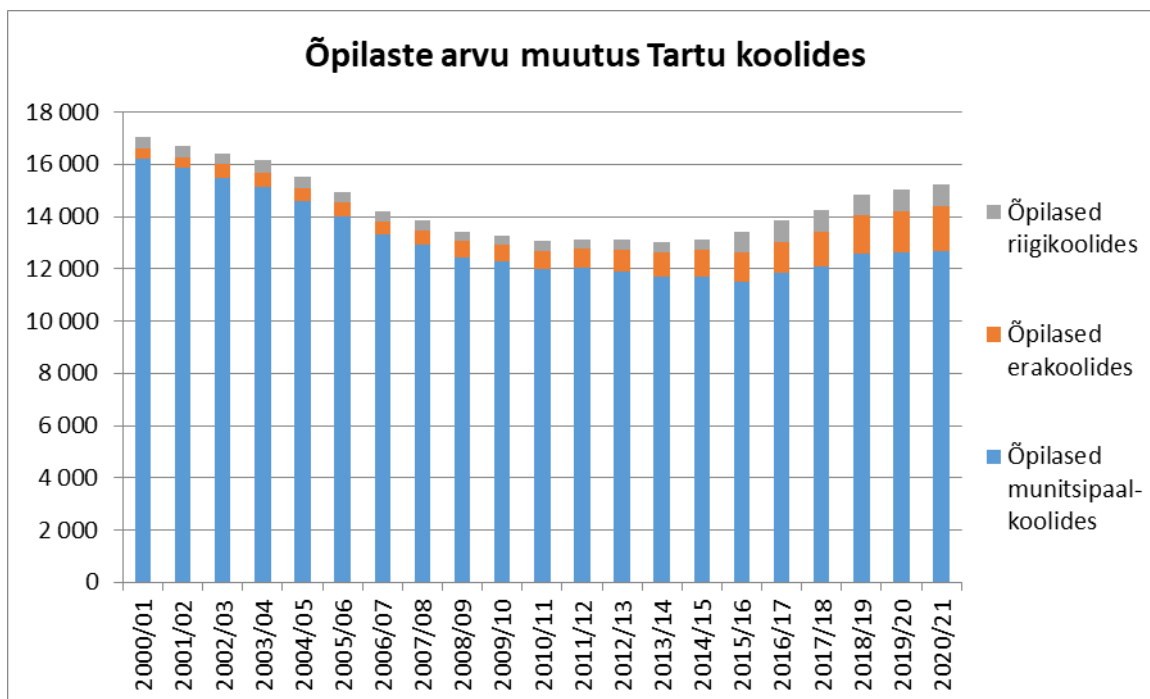

Huvikoolide arv on 8 aasta jooksul Eestis kasvanud 1,48 korda: 2012/2013. õppeaastal oli Eestis 505 huvikooli ja 2019/2020. õppeaastal 731 huvikooli. Tartus on see samal ajal kasvanud mõnevõrra vähem, 1,42 korda: 2012/2013. õppeaastal oli Tartus 45 huvikooli ja 2019/2020. õppeaastal 64 huvikooli. Õpilaste arv on Eesti huvikoolides sel perioodil kasvanud 1,65 korda: kui 2012/2013. õppeaastal oli Eesti huvikoolides 90 459 õpilast, siis 2019/2020. õppeaastal juba 146 491 õpilast. Õpilaste arvu kasv Tartu huvikoolides on olnud peaaegu sama suur, 1,64-kordne.

Huvitegevus mittetulundusühingutes ja üldhariduskoolides

2020/2021. õppeaastal tegutseb Tartus 31 üldhariduskooli, sh 6 erakooli ja 3 riigikooli, kus õpib kokku 15 226 õpilast¹². Õpilaste arv on 20 aasta jooksul 1814 võrra vähenenud, kuid see on 2166 võrra suurem, kui 10 aastat tagasi, mis näitab langustrendi pöördumist tõusutrendiks (vt joonist).

¹² <https://www.tartu.ee/et/uldhariduskoolid>

Tartu haridusteenuste haldamise süsteemi ARNO¹³ andmetel osaleb 27,6% Tartu linna munitsipaalkoolide õpilastest oma kooli huviringides. Ligikaudu kaks kolmandikku neist õpib põhikooliastmes. Huviringide arv põhikoolides on vahemikus 8-34 kooli kohta, samas kui gümnaasiumides või koolides, kus on nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiaste, tegutsev huviringide arv on väiksem, vahemikus 1-22. Keskmine huviringide arv kooli kohta on 18,3. Koolide huviringides osalemine on Tartu gümnaasiumiastmega koolides üksiti madalam kui Eestis keskmiselt, kuna mitmetes gümnaasiumites on huvialaga tegelemine integreeritud õppeprogrammi valikainena ning huviringe ei korraldata.

2021. aastal rahastab linnavalitsus 1210 7-26-aastase osaleja tegelemist huvialaga 36 noorte huvitegevuse ühingus. Noorte huvitegevuse ühingutes tegeletakse lisaks traditsioonilistele aladele nagu käsitöö, tants, teater, muusika, sportlik tegevus ja meisterdamine ka mõttemängude, tsirkuse, kokanduse, keraamika, robotika jm valdkondadega. Lisaks noorte huvitegevuse ühingutele rahastatakse rahvakultuuri ühinguid, milles osaleb 549 7-26aastast noort, ning spordiklubisid, millest suur osa on huvikoolid ja esindatud statistikaga eelmises käesoleva tegevuskava lõigus pealkirjaga „Huvikoolid“.

Noorte tartlaste endi sõnul ei käi üheski ringis ega trennis iga kümnes koolinoor. See osalusmäär on olnud viimase kümnendi jooksul erinevates uuringutes samas suurusjärgus. Juunis 2017 Tartus toimunud küsitlusest selgus, et 4 ringis või trennis käib ca 2 % teismelisi. Kolm neljandikku Tartu teismelistest osaleks võimalusel veel mõnes huviringis, neist valdav enamus (ca 85 %) tõi rohkemates huviringides mitteosalemise põhjuseks valikvastustes esile ajapuuduse (sama põhjendus kordub aastati erinevates küsitlustes.) Populaarsuselt teine vastus oli, et ei pakuta neile huvi pakkuvaid huviringe (27 %; märkida võis mitu vastust). Täpsustades, millistes huviringides võimalusel veel osaletaks, nimetas osalushuvilistest 27 % info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ja tehnika ning 12 % looduse valdkonna. Tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada, et selle küsitluse puhul ei tehtud vahet, kas ring või trenn

¹³ <https://tartu.ee/arno/>

toimub üldhariduskoolis, huvitegevuse ühingus või huvikoolis. Küsitlust korratakse 2020/2021. õppeaastal.

Noortekeskused

Tartus tegutseb 2021. aastal kolm noortekeskust – Tartu Noorsootöö Keskuse allüksused Anne Noortekeskus, Ilmatsalu Noortekeskus ja Lille Noortekeskus. Aastas külastab Tartu noortekeskusi 2000-3000 noort. 2020. aastal oli noortekeskuste külastatavus koroonaviiruse haiguse Covid-19 leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangute tõttu väiksem: kolme Tartu noortekeskust külastas 1738 noort 12 816 korral ning Discord-keskkonnas¹⁴ tegi seda 140 noort.

Noortekeskused pakuvad muu hulgas avatud liikmeskonnaga huvitegevuse võimalusi – sealsete ringidega (6) ühinemiseks pole tavaliselt vaja end eelnevalt registreerida ega maksta osalustasu. Noortekeskustega sarnaselt, kuid orienteerituna nooremale koolieale ning pakkudes sotsiaalteenuseid, tegutseb Tartus 4 laste päevakeskust.

Täiendava võimalusena noorte arengu toetamiseks loob Tartu Noorsootöö Keskus õpetlikke videosid noortele ja avaldab neid oma [YouTube-i kanalil](#) alates 2020. aasta suvest. Poole aasta jooksul kasutasid Tartu noored ohtralt seda uut võimalust enese teadlikuks arendamiseks ja millegi uue õppimiseks distantisilt: videosid vaatas 2606 noort 9600 korral.

Projektipõhiselt tegutsevad mittetulundusühingud

Tartu noorsootöö programmi- ja suurprojektitoetust saab 2021. aastal 23 taotlejat, sealhulgas noorteühingud AIESEC Eesti, Vanem Vend Vanem Õde, Eesti Noorte Vaimse Tervise Liikumine, Üliõpilaskonna Sihtasutus, Teaduse ja Kultuuri Sihtasutus Domus Dorpatensis ning Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts. Rahastatavate noorsootöö projektide kestus on kuni 6 kuud, ja noorsootöö programmide puhul on see 7-12 kuud. Haridus- ja Teadusministeeriumilt saavad noorteühingute aastatoetust muu hulgas Tartus tegutsevad ühendused, nagu B. G. Forseliuse Seltsi Noortekogu, Eesti Breiktantsu Liit, Eesti Gaidide Liit, Eesti Skautide Ühing, Eesti Õpilasesinduste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Mittetulundusühing Urban Style, Noorteühendus ELO, Noorteühing Eesti 4H, Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis.

Mittetulundusühingute mobiilsusprojektide rahastamiseks avatakse 2021. aastal uus meede, mis võimaldab soodustada noorsootöö rahvusvahelistumist ja arendada selle kvaliteeti, toetades noortega töötavate spetsialistide erialaste pädevuste kujundamist ja arendamist, samuti koostööd ja kogemuste vahetamist ning uute heade mõtete toomist Tartusse.

Valdkonnapiire ületavad algatused

SA Tartu Ärinõuandla koordineerib Tartus õpilasfirmade tööd, tehes ühelt poolt koostööd koolide ja teisalt noortekeskustega. Igal õppeaastal tegutseb Tartus 30-40 õpilasfirmat.

Tartu linna muuseumid ja raamatukogud korraldavad noortele harivaid vaba aja programme nii koolivaheaegadel kui ka aastaringiselt. Neis osaleb hinnanguliselt 300 noort aastas.

¹⁴ <https://discord.com/>

Tasulisi aastaringseid teenuseid pakuvad noortele ja peredele vaba aja keskused nagu Tartu Seikluspark, Aura veepark ja teaduskeskus Ahhaa. Küllastajate statistika vanuseti ja registrijärgse elukoha järgi ei ole tasuliste teenuseosutajate kohta kättesaadav.

Huvihariduse ja huvitegevuse kitsaskohad ja nende lahendamine Tartus

Tegevused 2021. aasta huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse kava koostamiseks toimusid 2020. aasta IV kvartalil ning selle kinnitamine kavandati Tartu Linnavalitsuse 14. jaanuari 2021 istungile. Huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse kasutamisele seatud fookust mõjutas muu hulgas koroonaviiruse haiguse Covid-19 ulatuslik levik Tartus ja valdkonna kohandamine selle tõkestamise vajadusest tulenevate piirangutega, nagu põhjendatud allpool ja näha tegevuskavast lisas 2.

1. kitsaskoht. Tõhustatud ja erituge vajavate¹⁵ noorte osalus noorsootöös on keskmisest madalam

Kõige selgemalt tuleb ebaproportsionaalsus erinevate sihtrühmade noorte osaluses vaba aja arendavates tegevustes välja huvihariduse valdkonnas. Kui koolides hariduslike erivajadustega õpilastele on õpilaste osalus üldhariduskooli huvitegevuses nn tavakoolidega sarnane (keskmiselt 58-60 %), siis osalus huvikoolide töös on märgatavalt madalam: ca 12 % (nn tavakoolide aruannete alusel on keskmine 51 %).

Lühiperspektiivis on arusaadav, et hõlpsam, odavam ja turvalisem on korraldada vaba aja arendavaid tegevusi eraldi tõhustatud ja erituge vajavatele ning seda mitte vajavatele noortele. Noorsootöö on aga suunatud mitte üksnes hetkele, vaid ka tulevikku – sellise kogemuse andmisele ja sellise kogukonna loomisele, mis pakub harmooniat ja kindlustunnet kogu elukaare jooksul sõltumata tervises seisundist. Seetõttu on vaja pöörata rohkem tähelepanu tõhustatud ja erituge vajavate noorte toetamisele. Tartu Linnavalitsus on seda arengusuunda toetanud muu hulgas projekti "Huvikoolide kaasamise ja arengu programm" rakendamisega (2014-2016) ning Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond on kinnitanud üheks noorsootöö projektide ja programmide rahastamise prioriteediks "Eri sotsiaalsetest rühmadest noorte ühistegevused (nt eri- ja tavakoolides õppivad noored; riigikeelt emakeelena kõnelevad ja teise emakeelega noored; Eesti kodanikud ja kodakondsuseta noored)"¹⁶.

Kitsaskoha lahendamiseks on perioodil 2020-2022 kavas juhendajate valmisoleku suurendamine tõhustatud ja erituge vajavate noorte kaasamiseks huviharidusse ja huvitegevusse.

2021. aastal toetatakse kitsaskoha lahendamise raames erivajadustega noorte kaasamise pädevuste tõstmist huvikoolides, jätkuna 2019. ja 2020. aastal toimunud projektidele. Lisaks meetodiliste pädevuste arendamisele koolituste käigus pakutakse toetusest mentorlust kaasamise tõhustamiseks. Uusi tegevusi 2021. aastal selle kitsaskoha lahendamisel ei rakendata, suunates põhilise osa toetusest kitsaskohtade 2 ja 4 lahendamiseks.

¹⁵ Vastavalt 01.02.2018 jõustunud õigusaktile "Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus" eelistatakse senise termini „haridusliku erivajadusega lapsed“ asendamist terminiga „tõhustatud ja erituge vajavad lapsed“: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018001>.

¹⁶ Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna juhataja 20.02.2018 käskkiri nr 3.

2. kitsaskoht. Huvihariduse ja huvitegevuse juhendajate järelkasv pole tagatud

Huviharidus ja huvitegevus on aastaid tõhusalt toiminud traditsioonide toetajana ning järjepidevuse kandjana. Tartu huvihariduse pakkujad eelistavad õpetada traditsioonilist pikkadel õppekavadel: 2019/2020. õppeaastal oli haridusstatistika visuaalses keskkonnas HaridusSilm¹⁷ leitavate andmete kohaselt Tartu huvikoolide 271 õppekavast 127 (47 %) kestusega 7 aastat või rohkem. Noorte rahulolu erinevate huvihariduse ja huvitegevuse võimalustega Tartus on kõrge, nagu seda on ka juhendajate pühendumus. Samas on huvihariduses oluline teha enamatki – võimaldada noortele uue harrastuse proovimist enne sellega süvenenult ja pühendunult alustamist. Sedalaadi koostöö tegemisel on Tartu munitsipaalüldhariduskoolide ja –huvikoolidel juba kolmeaastane kogemus ning selle käigus on selgunud, et vastavalt isiksuse struktuuri klassikalisele jaotusele võimaldavad sellised hobiampsud¹⁸ saavutada noorte arengus edusamme kõigil kolmel tasandil: nii kognitiivsetes protsessides, afektiivsete komponentide osas kui tegevustes psühhomotoorsel tasandil. Kuna haridus- ja noorsootööasutuste lõimimisprojektidel on olnud tunnetatav kasulik mõju noorte arengule ja õppimisvõimele ning need on toetanud juhendajate motivatsiooni ja kutsekindlust, on oluline nendega edasi minna. Tartu Linnavalitsus on seega seadnud eesmärgiks jätkata 2021. aastal juhendajate pühendumise ja järelkasvu tagamiseks munitsipaalhuvikoolide õpetajate personalikulude katmist (eesmärgiga pakkuda huvihariduses osalemise võimalust laiemale õpilaskonnale) ning kolmanda sektori poolt pakutavates huviringides osalemise toetamist pearahasüsteemi kaudu.

Kitsaskoha lahendamiseks on kavas formaalhariduse ja mitteformaalse õppimise lõimimisega tegelevate huvihariduse spetsialistide turvatunde tagamine personalikulude katmise abil ning spordiklubide, erahuvikoolide ja kultuuriühingute õppe- ja treeningrühmade osaline pearahapõhine toetamine.

2021. aastal makstakse nende Tartu munitsipaalhuvikoolide õpetajate töötasu (koos maksudega), kes töötavad koostöös üldhariduskoolide õpetajatega välja uued viisid noorte õpetamiseks ja rakendavad neid. Formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimisega tegelevate Tartu munitsipaalhuvikoolide õpetajate personalikulud kaetakse huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse arvelt. Spordiklubides, erahuvikoolides ja kultuuriühingutes toetatakse pearahapõhiselt õppe- ja treeningrühmi, peamine rahastus tuleb seejuures linna põhieelarvest.

3. kitsaskoht. Formaalhariduse ja mitteformaalse õppimise koostöö on juhuslik ja ebasüsteemne

Statistiliste andmete põhjal selgub, et kooliti on huvitegevuses osalemise määr väga ebaühtlane, ulatudes 12,5 %-st 89,2 %-ni. Samuti kõigub huviringides osalemise statistika olulisel määral aastate lõikes, olles viie õppeaasta võrdluses ühes koolis 19-85 %, teises 31-86 % jne. Põhjuseks võib olla huvitegevuse võimaluste ebaühtlane valik, alternatiivsete lahenduste kasutamine (nt tegutseb kooli juures noorte huvitegevuse korraldamisele pühendunud mittetulundusühing või on kooli juurde registreeritud huvikool, mille õpe on suuremal või vähemal määral integreeritud üldhariduse tunniplaani) või ka erinev arusaam

¹⁷ <http://www.haridussilm.ee/>

¹⁸ Tegemist ei ole käibel oleva terminiga, vaid suupärase konstruktsiooniga, mis tähistab huviala harrastamist lühikesel perioodil ja vähese intensiivsusega, tuues samal ajal noortes esile rõõmu ja rahulolu harrastamisest.

huvitegevuse statistika kogumise ja esitamise põhimõtetest. Huvitegevusena võidakse statistikas esitada lisaks huvipõhisele vaba aja sisustamise klubilisele tegevusele ka olümpiaadiks ettevalmistumist, järelaitamistunde jm. Kuivõrd selliseid tegevusi ja õppekogemusi nii kooli huviringides kui ka väljaspool kooli toimivas huvitegevuses ja -hariduses arvestatakse kooli õppekava täitmisel, on ebaselge.

Kitsaskoha lahendamiseks on planeeritud koolide huvitegevusest ülevaate saamine, mis on muu hulgas aluseks formaalhariduse ja mitteformaalse õppimise lõimimise aruteludele ning vastavate tavade edasiarendamisele.

2021. aastal on kavas jätkata koolide huvitegevuse kaardistamise lisamooduli arendamist Tartu haridusteenuste haldamise süsteemis ARNO. Täiendavalt luuakse õpetajatele ja juhendajatele võrgustumise võimalus ning edendatakse formaalhariduse ja mitteformaalse õppimise lõimimise alast koostööd: korraldatakse üks koostööseminar ja neli koostöökohtumist. Uusi ja/või mahukaid tegevusi 2021. aastal selle kitsaskoha ületamiseks ei kavandata, suunates põhilise osa toetusest kitsaskohtade 2 ja 4 lahendamiseks.

4. kitsaskoht. Huvihariduse ja huvitegevuse pakkujate digiõppe-võimekus pole tagatud

Digilahendusi kasutab oma töös ca 65% noortega töötavatest spetsialistidest¹⁹, mida Tartus kui nutika linnakeskkonna arendamisele suunatud linnas ei saa pidada piisavaks. Eestis 2020. aasta kevadel seoses koroonaviiruse pandeemilise levikuga maailmas ja viiruse tõenäolise Eesti-sisese leviku laienemisega kehtinud eriolukorra mõju hindamiseks Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna poolt läbi viidud uuringus „Erahuviharidus ja -tegevus eriolukorra ajal“, kus saadi vastused 98 organisatsioonilt, selgus, et eriolukorra esimestel nädalatel, 13.-30.03.2020 tegutses digivahendeid kasutades 58% organisatsioonidest. Aprillis 2020 oli tegevuse jätkajate osakaal juba 83%. Märtsikuu eriolukorra nädalatel ei tegutsenud digirikastatud keskkonnas vastavalt 42% organisatsioonidest ning aprillis ei teinud seda 17%. Üks korduvaid ootusi Tartu Linnavalitsusele oli toetada digiõppe läbiviimise oskusi ja digiõppe vahendite soetamist, kuna senised temaatilised võimalused Eestis on olnud üldhariduskoolide-kesksed. Huvikoolidele on laienenud vaid üks projektikonkurss üle-eestilise eelarvega 210 000 eurot²⁰ ning valdkondlikud esindusorganisatsioonid on korraldanud üksikuid koolitusi. Huvitegevuse ühingutes tegutsevate juhendajate võimalused digipädevuse tõstmiseks on olnud veelgi napimad, hõlmates põhiliselt iseõppimist vabavaraliste lahenduste baasil. 2020. aastal kitsaskoha lahendamiseks Tartus loodud võimalust kasutasid huvikoolid ja huvitegevuse ühingud laialdaselt: toetuse andmiseks tehti positiivne otsus ainult 45% taotluste puhul, taotlusi digitaalsete vahendite abil antava huvihariduse ja huvitegevuse tõhustamiseks laekus aga ligikaudu 55% võrra suuremas summas, kui oli võimalik eraldada, mis kinnitas meetme suurt vajalikkust.

Kitsaskoha lahendamiseks on vaja luua Tartus täiendavad võimalused huvitegevuse ja huvihariduse pakkujatele huvitegevuse ja huvihariduse digitaliseerimiseks ja õppetegevuse korraldamiseks distantsilt²¹ ning seeläbi soodustada kontaktivabade tegevuste läbiviimist huviringides ja huvikoolides, mis on 2021. aastal endiselt vajalik.

¹⁹ Üleriigilise uuringu "Infotehnoloogiliste võimaluste rakendamine noorsootöös" (2016) tulemused Tartu kohta: <http://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:297367>.

²⁰ <https://entk.ee/toetused/varaait/>

²¹ Vt terminite selgitusi <https://projektid.hitsa.ee/display/NDIGCOMP/Mudelite+terminoloogia>.

2021. aastal korraldatakse uus projektikonkurss digitaalsete vahendite abil antava huvihariduse ja huvitegevuse tõhustamiseks, sh vajaliku riist- ja tarkvara omandamiseks või rentimiseks, juhendajate digipädevuse tõstmise koolitusteks ning digitaalsete materjalide jagamiseks või säilitamiseks vajaliku riist- ja tarkvara omandamiseks või rentimiseks. Toetuse suuruseks ühe taotluse kohta on kavandatud kuni 10 000 eurot ning konkursi kogusummaks on indikatiivselt 170 617 eurot²².

5. kitsaskoht. Kaasaegsete keskkondade puudumine linnaruumis

Tartus on paar-kolmsada noort, kes harrastavad ekstreemsporti, nende hulgas rula- ja tõukerattaspordi harrastajad. Kui osade ekstreemspordialade toetamiseks on ette nähtud pearaha, siis teiste, nagu rula- ja tõukerattaspordi puhul, mitte. Seega vajab valdkonna areng täiendavat tuge, eriti selleks, et noorte osalus oleks tagatud aastaringelt. Suvel ja heade ilmade korral harrastavad ekstreemspordilased suhteliselt edukalt välitingimustes. Valdonna arendamise peamise väljakutsena võib aga esile tuua, et ei Tartus ega Eestis tervikuna pole ühtegi head sisehalli, ometi on sisetingimustes harrastamise võimaluse olemasolu võistluste kõrval tulemuste ja arengu saavutamise seisukohalt võtmeküsimus. Eeskätt rulatamine on vaja viia uuele tasemele, sest see on nüüd olümpiaala. Harrastajatel, kes alustavad kevadel ja suvel, peab olema võimalik jätkata harjutamist sügisel ja talvel, kuna areneda on vaja aastaringelt. Seega on tarvis köetud ja ventileeritud sisehalli, mille ehitamine, aga ka ülalpidamine on harrastajate arvu arvestades kulukas. Hetkel on lahenduseks rendipindade kasutamine, kuid seegi ei ole sportimisvõimaluste pakkujatele ilma pearahapõhise toetuseta jõukohane.

Kitsaskoha lahendamiseks on vaja anda sihtotstarbelist toetust sisetingimustes ekstreemspordi harrastamiseks vajalike ja sobivate ruumide kulude katmiseks.

2021. aastal toetatakse uute ruumide kasutuselevõtmist võimaluste loomiseks noortele vaba aja veetmiseks ja ekstreemspordi harrastamiseks talvisel ajal ja halbade ilmade korral.

Tegutsemise ajakava

Erinevaid toetuste eraldamisi on kavandatud läbi kogu aasta, vt lisa 2. Novembris alustati linnavalitsuses 2021. aasta huvihariduse ja huvitegevuse toetuse kasutamise kava koostamisega, mille esitamise tähtaeg Haridus- ja Noorteametile on 15. jaanuar 2021. Kava kinnitatakse Tartu Linnavalitsuses samuti jaanuaris ning vajadusel täpsustatakse seda esimese kvartali jooksul, pärast 2021. aasta eelarves huvihariduse ja huvitegevuse täiendavaks toetuseks eraldatavate summade avalikustamist.

Lisa 1. Tartu huvihariduse ja huvitegevuse statistika 01.01.2021 seisuga

Lisa 2. Tartu huvihariduse ja huvitegevuse tegevuskava 01.01.2021-31.12.2021

Tegevuskava on koostatud tutvustamiseks avalikkusele ning esitamiseks Haridus- ja Noorteametile. Tegevuskavas viitamata allikad on Tartu Linnavalitsuse kogutud materjalid, mis on kättesaadavad kultuuriosakonna noorsooteenistusest.

Lisainfo: Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna noorsooteenistus <https://tartu.ee/et/noorsooteenistus>

²² Lõplikult selgub kohalikele omavalitsustele eraldatava toetuse kinnitamisel Vabariigi Valitsuse poolt.